

ANALIZA USKLAĐENOSTI REGULATIVE EVROPSKE UNIJE I BOSNE I HERCEGOVINE U OBLASTIMA ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA I ELEKTRONSKIH MEDIJA

Draško Milinović, Jelena Latinović

Univerzitet za poslovni inženjering i menadžment, Pravni fakultet, despota Stefana Lazarevića, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina, milinovicdrasko11@gmail.com,
jelenalatinovic5@gmail.com

PREGLEDNI NAUČNI RAD

ISSN 2637-2150

e-ISSN 2637-2614

UDK 316.774/.776:004.738.5(4-672EU.497.6)(094.5)

DOI 10.7251/STED2302062M

COBISS.RS-ID 13942835

Primljen rad: 21.10.2023.

Prihvaćen rad: 15.11.2023.

Publikovan rad: 29.11.2023.

<http://stedj-univerzitetpim.com>

Korespondentni autor:

Jelena Latinović, Univerzitet za poslovni inženjering i menadžment, Pravni fakultet, despota Stefana Lazarevića, 78000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina, jelenalatinovic5@gmail.com

Copyright © 2022 Draško Milinović, Jelena Latinović; published by UNIVERSITY PIM. This work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.

APSTRAKT

Zakoni u Bosni i Hercegovini koji djelimično regulišu predmetne oblasti zastarjeli su, davno prevaziđeni i gotovo potpuno nefunkcionalni, što faktički onemogućuje uvođenje novih tehnologija, koje iz dana u dan postaju sve konvergentnije razvojem digitalnih servisa koji su bazirani na raznim vidovima elektronske komunikacione infrastrukture. Ovakvo zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini destimuliše investitore da ulažu u razvoj komunikacione infrastrukture, a što u konačnosti dovodi do

ograničene usluge ili nekvalitetne usluge za građane Bosne i Hercegovine. Do kvalitetnog i savremenog uređenja oblasti elektronskih komunikacija dolazi se prije svega tako da svi zakonodavni nivoi u Bosni i Hercegovini, u skladu sa svojim ustavnim nadležnostima donesu složene i detaljne zakone kojima će se urediti oblast elektronskih komunikacija, po uzoru na legislativna dostignuća Evropske unije u ovoj oblasti. Imajući u vidu dosadašnja iskustva u Bosni i Hercegovini, vjerovatno i funkcionalniji način jeste da svi zakonodavni nivoi u Bosni i Hercegovini, u skladu sa svojim ustavnim nadležnostima donesu zakone kojima će se urediti oblast elektronskih komunikacija na način da se propišu osnovna načela i osnovni okviri uređenja ove oblasti, ponovo po uzoru na legislativna dostignuća Evropske unije u ovoj oblasti.

Ključne riječi: Evropska unija, regulatorna pravila, zakoni, elektronske komunikacije, elektronski mediji.

UVOD

Cilj je ovog rada je da predstavi oblast elektronskih komunikacija i elektronskih medija u kontekstu njihovog legislativnog uređenja u Evropskoj uniji i Bosni i Hercegovini, sa ocjenom potrebnih radnji kako bi Bosna i Hercegovina uskladila svoju legislativu u predmetnim oblastima sa savremenim legislativnim dostignućima Evropske unije.

Ovaj rad će pokazati da institucije Evropske unije legislativne izazove pravnog uređenja predmetnih oblasti rješavaju na vrlo kvalitetan način, uz konstantno unapređenje pravnih rješenja, uspostavljanjem efikasnih mehanizama zaštite prava korisnika usluga i stvaranjem adekvatnog pravnog okvira za

Milinović, D. i Latinović, J. (2023). Analiza usklađenosti regulative Evropske unije i BiH u oblastima elektronskih komunikacija i elektronskih medija. *STED Journal*, 5(2), 62-73.

dalji razvoj elektronskih komunikacija i elektronskih medija (Brakus, 2013; Cvetković i Tintor, 2019).

Napori koje svi zakonodavci u Bosni i Hercegovini treba da ulože kako bi Bosna i Hercegovina dostigla savremeni legislativni razvoj elektronskih komunikacija i elektronskih medija veliki su, ali sa druge strane i značajno olakšani činjenicom da legislativa Evropske unije predstavlja vjerovatno najviši domet u pravnom uređenju predmetih oblasti (Prlja, 2007; Dimitrijević, 2011).

Iako je Bosna i Hercegovina dobila status kandidata za članstvo u EU krajem 2022. godine, vidljivo je da, kao što je konstatovala Kancelarija za reviziju institucija BiH, ne postoje strateški dokumenti, ni akcioni planovi za kretanje zemlje prema EU.

Politika i strategija razvoja sektora elektronskih komunikacija su dokumenti koji su doneseni 2006. i 2009. godine i stoga predstavljaju dokumente koji su prevaziđeni, sa obzirom na stepen razvoja sektora elektronskih komunikacija (Tadić, 2016; Vukadinović, 2006).

U Izvještaju Evropske komisije u BiH o napretku BiH iz 2022. godine, konstatovano je više oblasti koje nisu funkcionisale u BiH, a kamoli bile usklađene sa propisima EU. Sam Zakon o komunikacijama BiH takođe je donesen prije skoro dvadeset godina i zbog navedenih činjenica potreba za donošenjem novih zakonskih akata, potpuno usklađenih sa EU propisima, trebalo bi da bude prioritet regulisanja oblasti elektronskih komunikacija i medija u BiH (Zakon o komunikacijama BiH [ZKBiH], 2003).

USKLAĐENOST PODZAKONSKIH AKTATA REGULATORNE AGENCIJE ZA KOMUNIKACIJE BIH

Podzakonski akti Regulatorne agencije za komunikacije BiH iz ove oblasti nisu svi usklađeni sa EU propisima, odnosno od ukupno 16 propisa, njih 10 je uklađeno sa važećim propisima EU, a 6 je djelimično usklađeno:

➤ Pravilo 07/2001: Principi pristupa i korišćenja iznajmljenih linija (Službeni glasnik BiH, broj 36/02) – usklađeno sa

Direktivom 92/44/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 5. juna 1992.godine.

- Pravilo 12/2001 o tehničkim zahtjevima za radio i telekomunikacionu opremu u javnim telekomunikacijskim mrežama (Službeni glasnik BiH, broj 36/02) – usklađeno sa Direktivom 95/5/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 5. marta 1999. godine o radio i telekomunikacionoj opremi i u javnim telekomunikacionim mrežama, i usklađeno je sa Direktivom 2002/21/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge.
- Pravilo 35/2008 o pristupu izdvojenoj lokalnoj petlji (Službeni glasnik BiH, broj 54/08) – usklađeno je sa Direktivom 2002/19/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. godine o pristupu i međusobnom povezivanju elektronskih komunikacionih mreža i pripadajuće opreme (Direktiva o pristupu).
- Pravilo 38/2008: Plan brojeva za telefonske usluge u BiH (Službeni glasnik BiH, broj 105/08) – usklađeno sa preporukama Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU) i Evropske konferencije poštanskih i telekomunikacionih administracija (CEPT), kako odgovara u datoj situaciji.
- Pravilo 39/2008: Upravljanje planom brojeva za telefonske usluge u BiH (Službeni glasnik BiH, broj 105/08) – usklađeno sa Direktivom 2002/20/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. godine o ovlaštenju na području elektronskih komunikacionih mreža i usluga (Direktiva o ovlaštenju).
- Pravilo 51/2010 o interkonekciji (Službeni glasnik BiH, broj 109/10) – usklađeno sa Direktivom 2002/19/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. godine o pristupu i međusobnom povezivanju elektronskih komunikacionih mreža i pripadajuće opreme (Direktiva o pristupu).
- Pravilo 54/2011 o analizi tržišta elektronskih komunikacija (Službeni

glasnik BiH, broj 85/11) – djelimično usklađeno sa Direktivom 2002/19/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. godine o pristupu i međusobnom povezivanju elektronskih komunikacionih mreža i pripadajuće opreme (Direktiva o pristupu), Direktivom 2002/21/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge (Okvirna direktiva) i Direktivom 2002/22/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. o osnovnoj usluzi i pravima korisnika u vezi sa elektronskim komunikacionim mrežama i uslugama (Direktiva o osnovnoj usluzi). Pravilo je djelimično usklađeno jer nisu detaljno propisane procedure po svim važnijim članovima ovog pravila.

- Pravilo 60/2012 o obavljanju djelatnosti davaoca pristupa Internetu (Službeni glasnik BiH, broj 36/12) – usklađeno sa Direktivom 2002/20/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. godine o ovlaštenju na području elektronskih komunikacionih mreža i usluga (Direktiva o ovlaštenju), te je usklađeno sa Direktivom 2002/58/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 12. jula 2002. u vezi s obradom ličnih podataka i zaštitom privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektronskim komunikacijama).
- Pravilo 61/2012 o vrstama i načinu rješavanja pritužbi na javne telekomunikacione usluge koje rješava Regulatorna agencija za komunikacije (Službeni glasnik BiH, broj 36/12) – usklađeno sa Direktivom 2002/21/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge (Okvirna direktiva).
- Pravilo 62/2012 o prenosivosti telefonskih brojeva (Službeni glasnik BiH, broj 47/12) – usklađeno sa Direktivom 2002/22/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta

2002. o osnovnoj usluzi i pravima korisnika u vezi sa elektronskim komunikacionim mrežama i uslugama (Direktiva o osnovnoj usluzi).

- Pravilo 66/2012 o obavljanju djelatnosti operatera javnih elektronskih komunikacionih mreža (Službeni glasnik BiH, broj 85/12) – djelimično usklađeno sa Direktivom 2002/20/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. godine o ovlaštenju na području elektronskih komunikacionih mreža i usluga (Direktiva o ovlaštenju), i Direktivom 2002/21/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge (Okvirna direktiva). U pravilo je uneseno pravo na pružanje elektronskih komunikacionih mreža i usluga i pravo na instalaciju opreme, kao i popis minimalnih prava koja proizilaze iz navedenih direktiva. Međutim, pravilo nije usklađeno u dijelu koji se odnosi na način i preciznu proceduru izdavanja dozvola i pravo puta.
- Pravilo 67/2012 o modelu rebalansa cijena govornih telefonskih usluga u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, broj 94/12) – usklađeno sa Direktivom 2002/22/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. o osnovnoj usluzi i pravima korisnika u vezi sa elektronskim komunikacionim mrežama i uslugama (Direktiva o osnovnoj usluzi).
- Pravilo 68/2013 o obavljanju djelatnosti davaoca fiksnih javnih telefonskih usluga (Službeni glasnik BiH, broj: 17/13) – djelimično usklađeno sa Direktivom 2002/20/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. godine o ovlaštenju na području elektronskih komunikacionih mreža i usluga (Direktiva o ovlaštenju), te je usklađeno sa Direktivom 2002/21/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge (Okvirna direktiva). Pravilo nije usklađeno u

dijelu koji se odnosi na način i preciznu proceduru izdavanja dozvola.

- Pravilo 69/2013 o uslovima pružanja javnih telekomunikacionih usluga i odnosima s krajnjim korisnicima (Službeni glasnik BiH, broj: 28/13) – djelimično usklađeno sa Direktivom 2002/20/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. godine o ovlaštenju na području elektronskih komunikacionih mreža i usluga (Direktiva o ovlaštenju), Direktivom 2002/21/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. o zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge (Okvirna direktiva), Direktivom 2002/22/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. o osnovnoj usluzi i pravima korisnika u vezi sa elektronskim komunikacionim mrežama i uslugama (Direktiva o osnovnoj usluzi) i Direktivom 2002/58/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 12. jula 2002. u vezi sa obradom ličnih podataka i zaštitom privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektronskim komunikacijama). Pravilo nije usklađeno u oblastima dostupnosti univerzalne usluge, pristupačnosti tarifa, kvaliteta usluga, kontrole maloprodajnih cijena, hitne službe i jedinstvenog evropskog pozivnog broja u hitnim slučajevima, te usklađivanjem brojeva za društveno korisne usluge, kao što je npr. dežurni broj u slučaju nestanka djece. Za veći dio ovih oblasti potrebne su odluke Savjeta ministara BiH.
- Pravilo 73/2014 o obavljanju djelatnosti pružaoca javnih mobilnih telefonskih usluga (Službeni glasnik BiH, broj 68/14) – djelimično usklađeno sa Direktivom 2002/20/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. godine o ovlaštenju na području elektronskih komunikacionih mreža i usluga (Direktiva o ovlaštenju) i Direktivom 2002/58/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 12. jula 2002. u vezi s obradom ličnih podataka i zaštitom privatnosti u sektoru

elektronskih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektronskim komunikacijama). Pravilo nije usklađeno u dijelu izdavanja dozvola za MVNO.

- Pravilo 90/2018 o pružanju usluga upravljanja elektronskim komunikacionim mrežama u digitalnoj zemaljskoj radio-difuziji (Pravilo 90/2018 o pružanju usluga upravljanja elektronskim komunikacionim mrežama u digitalnoj zemaljskoj radio-difuziji [PUUEKM], Službeni glasnik BiH, 92/18) – djelimično usklađeno sa Direktivom 2002/20/EC Evropskog parlamenta i Savjeta EU od 7. marta 2002. godine o ovlaštenju na području elektronskih komunikacionih mreža i usluga (Direktiva o ovlaštenju). Pravilo nije usklađivano sa odredbama Direktive 2002/20/EC, već sa odredbama Direktive 2002/21/EZ i Direktive 2010/13/EU od 10. marta 2010. o koordinaciji određenih odredbi utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizuelnih medijskih usluga (Direktiva o audio-vizuelnim medijskim uslugama). Iz Direktive 2010/13/EU preneseno je samo nekoliko opštih definicija. Ostale odredbe nisu prenesene u ovo pravilo, već je dio njih zbog konvergentnosti regulatora u BiH, prenesen u druge propise Agencije koji regulišu oblast audio-vizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija (Pravilo i Kodeks). Iz Direktive 2002/21/EC prenesene su samo dvije definicije elektronskih komunikacionih mreža, kao i odredbe člana 5. „Pružanje informacija“ i odredbe člana 8.a „Strateško planiranje i usklađivanje upravljanja radiofrekventnim spektrom“, kao i odredbe člana 9. „Upravljanje radijskim frekvencijama za elektronske komunikacione usluge“. Djelimično su prenesene i odredbe člana 13 a. o bezbjednosti i cjelovitosti. U vezi sa bezbjednošću elektronskih komunikacionih usluga i mreža, taj dio iz navedene Direktive preuzet je okvirno

Milinović, D. i Latinović, J. (2023). Analiza usklađenosti regulative Evropske unije i BiH u oblastima elektronskih komunikacija i elektronskih medija. *STED Journal*, 5(2), 62-73.

jer Regulatorna agencija za komunikacije BiH nema obavezu da dostavlja izvještaje iz ove oblasti Evropskoj komisiji i Agenciji Evropske unije za sajber sigurnost (Evropska unija [EU], 2023).

OBAVEZE BOSNE I HERCEGOVINE U PROCESU PRISTUPANJA EVROPSKOJ UNIJI U OBLASTIMA ELEKTRONSKIH KOMUNIKACIJA I ELEKTRONSKIH MEDIJA

Evropska unija je u maju 1999. godine definisala politiku prema zemljama Zapadnog Balkana kroz Proces stabilizacije i pridruživanja, čija su osnovna obilježja jednaki uslovi za sve, jasna perspektiva članstva u EU (Vuckovic, 2021). Regionalna saradnja i napredak svake države, ocjenjuje se pojedinačno, bez obzira na napredak drugih država koje žele članstvo u EU (Nikolić, 2022). Bosna i Hercegovina je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i BiH 16. juna 2008. godine u Luksemburgu, a koji je stupio na snagu 1. juna 2015. godine. Time je preuzela obavezu postepenog usklađivanja postojećeg i budućeg zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, do kraja prelaznog perioda od šest godina od dana stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Zavisno od predmeta regulisanja, ustavnih i zakonskih nadležnosti, jedan pravni akt EU može se preuzeti u jedan ili više propisa u BiH, što je posebno značajno u oblastima elektronskih komunikacija i medija (Macan, & Karan, 2019). To znači da se preuzimanje evropskih propisa treba vršiti na koordinisan i usklađen način, i ti akti treba da budu usklađeni na jednak način i u istom obimu. Bosna i Hercegovina je zahtjev za članstvo u EU podnijela u februaru 2016. godine, a status zemlje kandidata je BiH dodijeljen u decembru 2022. godine i to uslovno. Uslov je da BiH preduzme korake da bi ojačala vladavinu prava, borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, upravljanje migracijama i temeljna prava.

DIREKCIJA ZA EVROPSKE INTEGRACIJE BIH

Direkcija za evropske integracije BiH (DEI) je stalno, samostalno i stručno tijelo Savjeta ministara BiH, nadležno za koordinisanje procesa i aktivnosti institucija koje proizilaze iz opredjeljenja za integraciju BiH u EU. Njene nadležnosti su: usklađivanje zakonodavstva BiH sa zakonodavstvom EU, finansijska pomoć EU za BiH, prevođenje propisa i drugih dokumenata na jezike u BiH, komunikacija i obuka u ovoj oblasti za različite ciljne grupe zbog institucionalne, stručne i tehničke podrške Bosni i Hercegovini u integraciji u EU.

DEI je glavni operativni partner Evropske komisije u BiH u procesu integracije u EU. U oblastima elektronskih komunikacija i medija, DEI saraduje sa Ministarstvom transporta i komunikacija BiH i sa Regulatornom agencijom za komunikacije BiH. Svaki dokument koji se razmatra prije usvajanja, na nivou BiH mora da dobije mišljenje o usklađenosti sa propisima EU od Direkcije za evropske integracije BiH. Na taj način je Bosna i Hercegovina napravila sistem koordinacije usklađenosti pravnih akata koje donosi na nivou BiH. Koordinacija procesa evropskih integracija u BiH zasniva se na poštovanju postojeće unutrašnje pravne i političke strukture u BiH i zaštite ustavima definisanih nadležnosti svih nivoa vlasti i njihovih institucija u raznim oblastima obuhvaćenim ovim procesom. Međutim, glavni razlog sporog procesa integrisanja BiH u EU jeste upravo u činjenici da se ovaj propisani mehanizam koordinacije ne koristi u praksi zbog izuzetno komplikovane strukture BiH kao države, što je vidljivo u Ustavu BiH, već pojedine institucije, kojima rukovode predstavnici raznih političkih opcija i naroda, pokušavaju donositi odluke, zaobilazeći mehanizam koordinacije, što je uglavnom Bosnu i Hercegovinu u proteklih više od 10 godina dovelo u razne političke blokade i usporilo proces integracije zemlje u EU (Direkcija za Evropske integracije [DEI], 2023).

IZVJEŠTAJ EVROPSKE KOMISIJE O NAPRETKU BIH ZA 2022. GODINU

Svake godine za prethodnu godinu Evropska Komisija u BiH sačinjava Izvještaj o napretku BiH. U izvještaju za 2022. godinu, u oblasti elektronskih komunikacija i medija nevedeno je sljedeće:

- Zakonodavstvo o slobodnom pristupu informacijama i govoru mržnje je fragmentirano i nije u skladu sa međunarodnim i evropskim standardima;
- Zakonske odredbe o zaštiti podataka i pristupu informacijama i dalje se tumače na način koji štiti privatne, a ne javne interese.

Provođenju propisa Regulatorne agencije za komunikacije BiH još uvijek nedostaje potpuna politička i finansijska nezavisnost. Potrebno je izvršiti reviziju procedure za imenovanje rukovodstva agencije kako bi se poboljšala percepcija javnosti o njoj kao o neutralnom i nezavisnom tijelu. Mandat Savjeta Agencije je istekao krajem 2017. godine, a Parlament BiH nije imenovao novi Savjet za cijeli mandat, od 2018. do 2022. godine. Javni emiter BHRT je u ozbiljnoj opasnosti od gašenja. Nakon godina uskraćivanja stabilnog finansiranja, BHRT nije u mogućnosti isplatiti plate i dobavljače. Poreska uprava je privremeno blokirala račune BHRT-a u periodu mart–april 2022. godine zbog neizmirenog duga od 9 miliona eura. Pitanja sudskih sporova predstavljaju ozbiljnu prijetnju finansijskoj nezavisnosti i održivosti javnog RTV sistema. Nisu preduzeti nikakvi koraci za usvajanje zakona o transparentnosti vlasništva nad medijima (uključujući sprečavanje skrivene koncentracije medija), niti propisa o oglašavanju ili kriterijumima za raspodjelu subvencija. Oglašivačke prakse javnih preduzeća, kao što su telekomunikaciona preduzeća i marketinških agencija koje su u vezi sa političkim strankama, takođe štetno djeluju na integritet medija. Lokalni emiteri koji dobijaju sredstva od lokalnih vlasti i dalje su podložni političkom pritisku i uticaju. Sve veći broj strateških tužbi protiv učešća javnosti (eng. SLAPP) dodatno podstiče autocenzuru. U

2021. godini prijavljena su ovakva dva slučaja, sa izuzetno visokim odštetnim zahtjevima koji ugrožavaju finansijski opstanak medija. Samoregulacija internetskih medija ima ograničen učinak, a internetske platforme se i dalje koriste za širenje mržnje i dezinformacija. Vijeće za štampu i onlajn medije primilo je 1.073 pritužbe u 2021. godini, gotovo sve vezane za onlajn sadržaj. Krivično gonjenje je ograničeno na krivično djelo izazivanja vjerske i nacionalne mržnje putem interneta ili društvenih mreža. Regulatorna agencija za komunikacije još nije finansijski nezavisna i nisu uloženi nikakvi naponi da se poboljša postupak imenovanja njenog rukovodstva radi osiguranja pune političke nezavisnosti.

Iz samog izvještaja, između ostalog, vidljivo je da je ugrožena nezavisnost Regulatorne agencije za komunikacije, da je ugrožen sistem javnog emitovanja, da ne funkcioniše zakonodavstvo u slobodi pristupa informacijama i zaštiti ličnih podataka, a oglašavanje je mimo svih standarda EU. Takođe, vidljivo je da je za regulaciju internetskih ili onlajn medija zadužen Savjet za štampu BiH, a ne Regulatorna agencija za komunikacije BiH, te da je potrebno dodatno regulisati onlajn medije.

Kad su u pitanju elektronske komunikacije, informacione i komunikacione tehnologije, navedeno je da Bosna i Hercegovina nije postigla napredak u usvajanju propisa o elektronskim komunikacijama i elektronskim medijima u skladu sa regulatornim okvirom EU, te nije izradila strategiju širokopojasnog pristupa.

POTREBA ZA DONOŠENJEM NOVOG ZAKONA O ELEKTRONSKIM KOMUNIKACIJAMA U BIH

Kada analiziramo sve navedeno, a prvenstveno Zakon o komunikacijama BiH i podzakonske akte Regulatorne agencije za komunikacije BiH, ključni aspekti unapređenja regulatornog okvira u BiH se mogu podijeliti u sljedeće najvažnije prioritete: usklađivanje definicija sa pojmovima koji se koriste u Evropskom kodu elektronskih komunikacija, uvođenje režima generalne autorizacije, mjere za unapređenje razvoja mreža visokog kapaciteta i

Milinović, D. i Latinović, J. (2023). Analiza usklađenosti regulative Evropske unije i BiH u oblastima elektronskih komunikacija i elektronskih medija. *STED Journal*, 5(2), 62-73.

unapređenje konkurencije na tržištu, unapređenje zaštite korisnika, mjere za unapređenje sigurnosti mjera i usluga i dostupnost usluga za hitne situacije (Trappel, 1996).

Promjena definicija

Postojeći Zakon o komunikacijama i navedena podzakonska rješenja, kao predmet regulisanja poznaju usluge komunikacija koje primarno uključuju telekomunikacione mreže i usluge, te usluge emitovanja. Tako, član 1. Zakona o komunikacijama navodi da je predmet zakona (ZKBiH, 2003):

1. Ovim zakonom reguliše se oblast komunikacija u Bosni i Hercegovini te uspostavlja rad Regulatorne agencije za komunikacije BiH u skladu sa Ustavom BiH, koji predviđa uspostavljanje i funkcionisanje zajedničkih i međunarodnih komunikacionih sredstava.
2. Komunikacije uključuju telekomunikacije, radio, emitovanje (uključujući kablovsku televiziju) i usluge i sredstva koja su s tim u vezi.

Prema novoj definiciji iz propisa EU, usluge elektronskih komunikacija uključuju tri tipa usluga:

1. Usluge pristupa internetu;
2. Interpersonalne komunikacione usluge, podijeljene u dvije podgrupe: usluge zasnovane na broju (tradicionalne govorne usluge) i brojno nezavisne interpersonalne komunikacione usluge;
3. Usluge se sastoje u potpunosti ili uglavnom od prenosa signala, kao što je prenos usluga emitovanja signala ili komunikacije između mašina.

Vidljivo je da se pored tradicionalnih telekomunikacionih usluga, definicije proširuju i na brojno nezavisne interpersonalne komunikacione usluge npr. *Over the Top – OTT* (Audiovizuelno medijska (AVM) usluga koja do krajnjih korisnika dolazi putem interneta i time zaobilazi kablovske, televizijske i satelitske načine prenosa signala) i odnose se na usluge koje se isporučuju putem otvorenog interneta, a podrazumijevaju prenos glasovnih, video i usluga prenosa podataka.

Uvođenje režima generalne autorizacije

Prema postojećem Zakonu o komunikacijama BiH, Regulatorna agencija za komunikacije BiH izdaje dozvole za instaliranje i rad javnih telekomunikacionih mreža i usluga. Evropskim regulatornim okvirom je predviđeno ukidanje režima licenciranja i uvođenja generalne autorizacije. Kako bi se osigurala transparentnost, treba promijeniti postojeće opšte i posebne uslove u zakonu, koji se prilažu za generalnu autorizaciju, jer po EU propisima, potrebno je donijeti opšte ovlaštenje. Iz tog razloga, potrebno je donijeti Zakon o elektronskim komunikacijama kojim će se uvesti sistem generalne autorizacije, te će nakon toga biti potrebno izmijeniti pravila Agencije o obavljanju djelatnosti elektronskih komunikacionih mreža i usluga, uključujući i pravila Agencije br. 60/12, 66/12, 68/12 i 73/12. Ovo je nužno zbog pojednostavljenja postupka izdavanja dozvola i uvođenja mehanizma registracije operatera, u skladu sa EU propisima.

Mjere za razvoj mreža visokog kapaciteta i unapređenja konkurencije

Postojeći Zakon o komunikacijama ne sadrži odredbe o postavljanju i gradnji elektronskih komunikacionih mreža. Novi zakon bi trebalo da usvoji odredbe koje podstiču investicije, olakšavaju izgradnju mreža, a time i razvija konkurenciju na tom tržištu. Potrebno je propisati uslove postavljanja, korišćenja i održavanja elektronskih komunikacionih mreža, infrastrukture i opreme. S obzirom na nadolazeći razvoj 5G mreže, posebno je potrebno propisati uslove za postavljanje i upotrebu bežične mrežne opreme. Nove zakonske odredbe bi trebalo da omoguće i zajedničko korišćenje infrastrukture i plansku izgradnju u skladu sa EU propisima.

Analize tržišta

U Evropskom kodu elektronskih komunikacija predviđeno je propisivanje obaveza za operatere sa posebnim osvrtom na regulaciju mrežnih elemenata visokog kapaciteta. Predviđeno je produženje roka za provođenje analize sa tri na pet godina, umanjeње obaveze za isključivo veleprodajne

Milinović, D. i Latinović, J. (2023). Analiza usklađenosti regulative Evropske unije i BiH u oblastima elektronskih komunikacija i elektronskih medija. *STED Journal*, 5(2), 62-73.

operatere, mogućnost uvođenja simetrične regulacije bez obzira na status operatera sa značajnom tržišnom snagom, prvenstveno zbog razvoja novih tehnologija. Takođe, dio propisa EU koji se ne nalazi u zakonodavstvu BiH jeste i propisivanje jedinstvenih naknada za terminiranje poziva i uvođenje obaveza u smislu pristupa građevinskim objektima. Sve ovo su novine koje je zbog analiza tržišta elektronskih komunikacija potrebno implementirati u zakonodavstvo BiH.

Zaštita korisnika

Evropski propisi, a posebno EECC, predviđaju uvođenje snažnijih mjera za zaštitu korisnika. Predviđen je novi nivo zaštite opavdan posebnom važnošću, specifičnim karakteristikama i složenošću elektronskih komunikacionih mreža i usluga. Taj novi nivo zaštite pokriva sve korisnike, odnosno i fizičko i pravno lice koji koristi ili traži, ali ne pruža javno dostupne elektronske komunikacione usluge. Većina obaveza se i dalje odnosi na pravna lica koja pružaju usluge na internetu, ali i na brojevo nezavisne interpersonalne usluge. Jedna od bitnih odredbi, a koje takođe nema u domaćem zakonodavstvu, jeste i uvođenje jedinstvenog formata sažetka ugovora za korisnike i olakšavanje postupka promjene operatera.

Univerzalne usluge

Novi regulatorni okvir EU redefiniše opseg telekomunikacionih usluga koje sad imaju status esencijalne usluge koja mora biti dostupna svim građanima u zadovoljavajućem kvalitetu, bez obzira na njihov prihod i status. Tako EECC u članu 84. definiše opseg univerzalnih usluga koji sada nalaže da potrošači po pristupačnoj cijeni imaju pristup odgovarajućem širokopojasnom internetu i uslugama glasovnih komunikacija, uz kvalitet koji je utvrđen na njihovim područjima u zemlji, uključujući osnovni priključak na fiksnoj lokaciji. Takođe, države moraju osigurati cjenovnu pristupačnost navedenih usluga i pristup osobama sa posebnim potrebama. Bosna i Hercegovina mora harmonizovati svoja zakonska i podzakonska rješenja da bi osigurala potpuno socijalno i ekonomsko učestvovanje svih

potrošača u društvu. Novi Zakon o elektronskim komunikacijama trebalo bi da propiše opseg univerzalnih usluga, kao i posebne mjere za potrošače sa invaliditetom. Ove nove odredbe, trebalo bi da omoguće ravnopravan pristup i korišćenje usluga univerzalnog servisa po pristupačnoj cijeni za sve.

Sigurnost mreža i usluga

Ova oblast nije ni na koji način tretirana u postojećem zakonodavstvu BiH. Ne postoje bilo kakve aktivnosti u BiH u vezi sa ovim pitanjem, niti je ijedna institucija provodila aktivnosti na sigurnosti mreža i usluga. Takođe, usluga poziva u hitnim slučajevima i jedinstveni evropski broj za hitne slučajeve 112 nije aktiviran u BiH.

EECC nalaže da mjerama za sigurnost mreža i usluga treba uzeti u obzir:

1. Sigurnost: fizička, okoline, snabdijevanja, kontole pristupa mrežama;
2. Rješavanje incidenata: postupci za rješavanje, sposobnost otkrivanja incidenata, izvještavanje i komunikacija o njima;
3. Upravljanje kontinuitetom poslovanja: strategija za kontinuitet pružanja usluga i planovi u slučaju nepredviđenih situacija, sposobnost za oporavak od katastrofa;
4. Praćenje, revizija i testiranje: politike praćenja i evidencije, izvršavanje planova u slučaju nepredviđenih situacija, testiranje mreža i usluga, sigurnosne procjene i praćenje njihove usklađenosti sa međunarodnim standardima.

Sve pobrojano ne postoji u zakonodavstvu BiH, a u EU se primjenjuje jer je tehnološki razvoj odredio i razvoj evropskih propisa.

U BiH je 2020.godine formirana radna grupa od predstavnika Ministarstva transporta i komunikacija, Regulatorne agencije za komunikacije i Direkcije za evropske integracije, koja ima zadatak da pripremi prednacrt Zakona o elektronskim komunikacijama i elektronskim medijima. Ministar transporta i komunikacija BiH 2021.

Milinović, D. i Latinović, J. (2023). Analiza usklađenosti regulative Evropske unije i BiH u oblastima elektronskih komunikacija i elektronskih medija. *STED Journal*, 5(2), 62-73.

godine donosi odluku o formiranju dvije radne grupe za pripremu Zakona o elektronskim komunikacijama i pripremu Zakona o elektronskim medijima, sa naglaskom da se ovi prednacrti usklade sa propisima EU.

Do septembra 2023. u BiH nije urađen prednacrt nijednog zakona.

POTREBA ZA DONOŠENJEM NOVOG ZAKONA O ELEKTRONSKIM MEDIJIMA U BIH

S obzirom na to da su elektronski mediji, kroz razvoj modernih tehnologija, međusobno povezani sa elektronskim komunikacijama, te da se, kao što je već konstatovano u postojećem Zakonu o komunikacijama samo nekoliko članova vrlo površno bavi emitovanjem i medijima uopšte, postoji hitna potreba za regulacijom ove oblasti u skladu sa EU propisima. U novi Zakon o elektronskim medijima, koji bi morao biti potpuno usklađen sa novim Zakonom o elektronskim komunikacijama, zbog pravne sigurnosti i dosljedne primjene evropskih propisa, trebalo bi da se nađu odredbe koje definišu:

1. Izdavanje dozvola i registraciju pružaoca AVM usluga;
2. Registraciju pružaoca usluga patformi za razmjenu video-zapisa;
3. Vođenje registara pružaoca AVM usluga i njihovih distributera;
4. Razvoj digitalnog zemaljskog emitovanja u BiH;
5. Odlučivanje o prigovorima fizičkih i pravnih lica u vezi sa pružaocima AVM usluga;
6. Praćenje primjene zakona i uslova dozvola;
7. Provođenje odredbi koje reguliše Zakon o javnom emitovanju u BiH;
8. Provođenje odredbi koje regulišu online medije ili elektronske publikacije;
9. Provođenje aktivnosti u vezi sa pravima na emitovanje i distribuciju materijala i sadržaja koji je zaštićen autorskim ili srodnim pravima;
10. Provođenje odredbi koje definišu izborni proces u BiH, usklađenih sa Izbornim zakonom BiH;

11. Promovisanje medijske pismenosti u BiH;

12. Podsticanje pristupačnosti AVM usluga licima sa invaliditetom;

13. Podsticanje upotrebe samoregulacije i koregulacije.

Sve pobrojane odredbe, odnosno oblasti, regulisane su propisima EU, a u BiH samo djelimično u podzakonskim aktima Regulatorne agencije za komunikacije. To znači da trenutno zbog zastarjelosti Zakona o komunikacijama i nepostojanja Zakona o elektronskim medijima imamo podzakonske akte koji se primjenjuju u BiH, a ne postoji precizan zakonski okvir, usklađen sa EU propisima koji reguliše ove oblasti. Stoga i ne treba da čudi negativan Izvještaj Evropske komisije o napretku integracija BiH u Evropsku uniju.

POTREBA ZA DONOŠENJEM NOVOG ZAKONA O JAVNOM EMITOVANJU U BIH

Kao što je već konstatovano koliko je Zakon o javnom RTV sistemu neprovodiv i koliko sistem javnog emitovanja u BiH ne postoji, jer više od polovine članova ovog zakona nije provedeno, 2018. godine ministar transporta i komunikacija BiH formirao je radnu grupu za izradu novog Zakona o javnom RTV sistemu BiH. Kao i do sada, u radnu grupu su imenovani predstavnici Regulatorne agencije za komunikacije, entitetskih resornih ministarstava, predstavnici javnih emitera u BiH, te stručna savjetnica za EU normativnu djelatnost. Radna grupa koja je formirana radi donošenja novog Zakona o javnom RTV sistemu BiH do septembra 2023. godine nije u javnost iznijela niti jednu informaciju, niti prednacrt zakona za koji je zadužena. S obzirom na specifičnost sistema javnog emitovanja u BiH, te uvažavajući činjenicu o neprovođenju Zakona o javnom RTV sistemu BiH i trenutnom stanju javnih servisa, bilo bi dobro kretati se u pravcu donošenja novog Zakona o javnom emitovanju u BiH, kojim bi bile regulisane navedene odredbe i usklađene sa propisima EU, a pojedinačne zakone o svakom javnom servisu, uvažavajući činjenice o različitostima istih, kroz izmjene i

dopune i kroz usklađivanje sa EU propisima, uskladiti i sa novim Zakonom o javnom emitovanju u BiH.

Ako posmatramo EU propise u javnom emitovanju, osnovne i najhitnije odredbe koje bi novi zakon trebalo da reguliše su:

1. Način finansiranja javnih emitera – potrebno je da svaki pojedinačni zakon svakog javnog servisa u BiH definiše njegovo finansiranje;
2. Upravljanje digitalnim zemaljskim signalom javnog emitovanja u BiH – potrebno je da se upravljanje definiše pojedinačnim zakonom pojedinačnog javnog servisa, a u skladu sa Zakonom o komunikacijama BiH i važećim pravilima Regulatorne agencije za komunikacije (Pravilo 90/2018, 2018);
3. Broj programa i frekventni resursi;
4. Komplementarnost javnih servisa u skladu sa nadležnostima.

Takođe, zakonodavni organi na nivou entiteta bi trebali donijeti savremene zakone kojima će se urediti oblast elektronskih medija, po uzoru na legislativna dostignuća Evropske Unije u ovoj oblasti, te aktivno pratiti razvoj istih i usklađivati donijete zakone. Imajući u vidu da pomenuti zakoni moraju biti usklađeni sa pravnim tekovinama Evropske Unije, isti će nužno biti i međusobno usklađeni. Predmetni zakoni trebaju definisati i specifičnosti javnih medija.

ZAKLJUČAK

Evropska unija, kako u zakonodavstvu nadnacionalne zajednice, tako i u zakonodavstvima država članica, ulaže velike napore u kvalitetno uređenje oblasti elektronskih komunikacija i elektronskih medija, na način da se nužan razvoj istih ne usporava ili zaustavlja, a da se sa druge strane zaštite interesi svih učesnika, naročito korisnika usluga.

Bosna i Hercegovina, pored univerzalnih problema za sva zakonodavstva, ima i dodatne probleme koji se prvenstveno ogledaju u izuzetno komplikovanoj i kompleksnoj ustavnoj strukturi, kao i kontinuiranom nizu političkih kriza koje su blokirale ili usporavale zakonodavne procese.

Zakoni u Bosni i Hercegovini koji djelimično regulišu predmetne oblasti zastarjeli su, davno prevaziđeni i gotovo potpuno nefunkcionalni, što faktički onemogućuje uvođenje novih tehnologija, koje iz dana u dan postaju sve konvergentnije razvojem digitalnih servisa koji su bazirani na raznim vidovima elektronske komunikacione infrastrukture. Ovakvo zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini destimuliše investitore da ulažu u razvoj komunikacione infrastrukture, a što u konačnosti dovodi do ograničene usluge ili nekvalitetne usluge za građane Bosne i Hercegovine. Jedini značajan napor u uređivanju oblasti elektronskih komunikacija i elektronskih medija ulaže Regulatorna agencija za komunikacije kroz donošenje i izmjenu podzakonskih akata. Međutim, imajući u vidu zastarjelost i ograničenost Zakona o komunikacijama, na osnovu kojeg Regulatorna agencija za komunikacije ima legislativna ovlaštenja, može se doći u situaciju neusaglašenosti podzakonskih akata sa zakonom.

Dva su moguća načina kako u Bosni i Hercegovini doći do kvalitetnog i savremenog uređenja oblasti elektronskih komunikacija.

Prvi, da svi zakonodavni nivoi u Bosni i Hercegovini, u skladu sa svojim ustavnim nadležnostima (Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine za zajedničke i međunarodne komunikacije, a entitetski parlamenti za ostale komunikacije), donesu složene i detaljne zakone kojima će se urediti oblast elektronskih komunikacija, po uzoru na legislativna dostignuća Evropske unije u ovoj oblasti, a na što su se u konačnosti i obavezali potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Imajući u vidu 80 da svi pomenuti zakoni moraju biti usklađeni sa pravnim tekovinama Evropske unije, isti će nužno biti i međusobno usklađeni. Naravno, ovo podrazumijeva i aktivno praćenje razvoja zakonodavstva Evropske unije u oblasti elektronskih komunikacija, te stalnu zakonodavnu aktivnost radi usklađivanja sa istim.

Drugi, a imajući u vidu dosadašnja iskustva u Bosni i Hercegovini, vjerovatno i funkcionalniji način jeste da svi zakonodavni nivoi u Bosni i Hercegovini, u skladu sa

Milinović, D. i Latinović, J. (2023). Analiza usklađenosti regulative Evropske unije i BiH u oblastima elektronskih komunikacija i elektronskih medija. *STED Journal*, 5(2), 62-73.

svojim ustavnim nadležnostima donesu zakone kojima će se urediti oblast elektronskih komunikacija na način da se propišu osnovna načela i osnovni okviri uređenja ove oblasti, ponovo po uzoru na legislativna dostignuća Evropske unije u ovoj oblasti, a da se izričitim zakonskim odredbama široko ovlasti Regulatorna agencija za komunikacije da kroz podzakonske akte, koje ona donosi, detaljno i precizno urede sva pitanja koja zakonom nisu uređena. Regulatorna agencija za komunikacije, bez sumnje, imajući u vidu dosadašnja iskustva, značajno je angažovanija u praćenju legislativnih promjena u ovoj oblasti, te kvalitetnije može odgovoriti izazovu usaglašavanja propisa savremenim kretanjima, za razliku od parlamenata u Bosni i Hercegovini, koji su značajno sporiji. Kroz davanje širokih zakonskih ovlaštenja Regulatornoj agenciji za komunikacije umanjila bi se mogućnost prekoračenja istih.

LITERATURA

- Brakus, A. (2013). Novi mediji i nove umjetnosti. *In medias res: časopis filozofije medija*, 2(2), 214-220.
- Cvetković, T. i Tintor, V. (2019). *Regulativa elektronskih komunikacija*. Beograd: Visoka škola elektrotehnike i računarstva strukovnih studija.
- Dimitrijević, P. (2011). Pravna regulacija elektronske komunikacije i pravo na privatnost. *Zbornik radova, Pravni fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu*, 199-211.
- Direkcija za Evropske Integracije. (2023). Izvještaj. Preuzeto 19.07.2023. sa www.dei.gov.ba.
- Evropska unija. (2023). Izvještaj. Preuzeto 27.03.2023. sa <https://european-union.europa.eu/institutions-lawbudget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and->

[bodies/european-union-agencycybersecurity-enisa_hr](https://european-union-agencycybersecurity-enisa_hr):

- Nikolić, M. (2022). Demokratska zakonska regulativa i distopijska praksa u području elektroničkih medija: Srbija 2000.–2021. *Medijska istraživanja: znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije*, 28(2), 41-61.
- Pravilo 90/2018 o pružanju usluga upravljanja elektronskim komunikacionim mrežama u digitalnoj zemaljskoj radio-difuziji, Službeni glasnik BiH, 92/18.
- Prlja, D. (2007). Pravna regulativa elektronske uprave u Srbiji, Hrvatskoj i Crnoj Gori. *Strani pravni život*, 3, 146-159.
- Tadić, D. (2016). Balkanizacija medija: Rampa na putu evropskih integracija. *Economy & Market Communication Review/Casopis za Ekonomiju i Trzisne Komunikacije*, 6(2), 380-389.
- Trappel, J. (1996). *EU media policy: Recent features*. Dublin: Irish Communication review.
- Vuckovic, J. (2021). Digital Media and Media Legislation of the Republic of Serbia. *Collection Papers Fac. L. Nis*, 92, 195.
- Vukadinović, R. (2006). *Pravo EU*. Kragujevac: Centar za pravo EU pravnog fakulteta.
- Macan, S., & Karan, S. (2019). Constitutional Basis for the Application of the EU Regulation on Electronic Identification and Trust Services in the Republic of Srpska//Ustavnopravni osnov primjene EU uredbe o elektronskoj identifikaciji i uslugama povjerenja u Republici Srpskoj. *Godišnjak fakulteta pravnih nauka*, 9(9), 160-175.
- Zakon o komunikacijama Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, 31/03 od 21.10.2003.

ANALYSIS OF HARMONIZATION OF REGULATIONS OF THE EUROPEAN UNION AND BOSNIA AND HERZEGOVINA IN THE FIELDS OF ELECTRONIC COMMUNICATIONS AND ELECTRONIC MEDIA

Dražko Milinović, Jelena Latinović

University of Business Engineering and Management, Faculty of Law, despota Stefana Lazarevića, 78000 Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, milinovicdrasko11@gmail.com,
jelenalatinovic5@gmail.com

REVIEW SCIENTIFIC PAPER

ISSN 2637-2150

e-ISSN 2637-2614

UDC 316.774/.776:004.738.5(4-672EU.497.6)(094.5)

DOI 10.7251/STED2302062M

COBISS.RS-ID 13942835

Paper Submitted: 21.10..2023.

Paper Accepted: 15.11.2023.

Paper Published: 29.11.2023.

<http://stedj-univerzitetpim.com>

Corresponding Author:

Jelena Latinović, University of Business Engineering and Management, Faculty of Law, despota Stefana Lazarevića, 78000 Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, jelenalatinovic5@gmail.com

Copyright © 2022 Draško Milinović, Jelena Latinović; published by UNIVERSITY PIM. This work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.

ABSTRACT

The laws in Bosnia and Herzegovina that partially regulate the subject areas are outdated, long since overcome and almost completely non-functional, which effectively prevents the introduction of new technologies, which are becoming more and more convergent day by day with the development of digital services that are based on various types of electronic communication infrastructure. This type of legislation in

Bosnia and Herzegovina discourages investors from investing in the development of communication infrastructure, which ultimately leads to limited service or low-quality service for the citizens of Bosnia and Herzegovina. High-quality and modern regulation of the field of electronic communications is achieved first of all so that all legislative levels in Bosnia and Herzegovina, in accordance with their constitutional competences, pass complex and detailed laws that will regulate the field of electronic communications, following the example of the legislative achievements of the European Union in this areas. Bearing in mind the past experiences in Bosnia and Herzegovina, probably a more functional way is for all legislative levels in Bosnia and Herzegovina, in accordance with their constitutional competences, to pass laws that will regulate the field of electronic communications in such a way as to prescribe the basic principles and basic frameworks of regulation this area, again following the example of the legislative achievements of the European Union in this area.

Keywords: European Union, regulatory rules, laws, electronic communications, electronic media.